

Роль управлінської еліти в здійсненні децентралізації в Україні

Постановка проблеми. На сучасному етапі формуванні України як держави соціальної демократії відбувається інтегрування європейських цінностей у всі сфери громадського життя та модернізація органів державного управління, що визначає основні напрямки розвитку України. Одним з них є децентралізація влади, що була проведена нашими східними сусідами ще декілька років тому, і стала головним елементом еволюції їх від «країн-радянських республік» до демократичних держав з розвинутою економікою.

Метою даної публікації є дослідження значення управлінської еліти в децентралізації, з'ясування основних сфер впливу управлінської еліти на ефективний процес децентралізації. Для досягнення мети було поставлено такі завдання дослідження:

- ❖ Розкрити сутність поняття «управлінська еліта», її ознаки.
- ❖ Визначити основні вимоги до представників даної еліти.
- ❖ Охарактеризувати процес децентралізації влади, основні елементи її успішного проведення.
- ❖ Встановити взаємозв'язок між діяльністю управлінської еліти та децентралізацією влади.
- ❖ Проаналізувати фактори впливу управлінської еліти на децентралізацію.
- ❖ Дослідити роль управлінської еліти в даній реформі влади.
- ❖ Розрахувати елементи діяльності управлінської еліти, що збільшить ефективність проведення децентралізації.

Виклад матеріалу. Термін «еліта» використовується в політичній, науковій, художній літературі і має французьке походження, означає «вибрані». Багато існує визначень поняття «еліта»:

- Особи, які користуються у суспільстві найбільшим престижем, багатством, статусом (Г. Лассуелл);
- Люди, які володіють позиціями влади (А. Етціоні);
- Сукупність індивідів, які володіють владою, приймають рішення стосовно змісту і розподілу основних цінностей у суспільстві (В. Пилипенко);
- Меншина, яка здійснює найважливіші функції у суспільстві, має найвищу вагу та вплив (С. Келлер);
- Люди, які володіють харизмою (М. Вебер)

З даного різноманіття трактування поняття «еліта», ми можемо зрозуміти, що роль даної частини суспільства є рушійною в громадському і політичному житті держави.

Дослідник М. І. Гурик вважає, що актуальність поняття «еліта» полягає перш за все в тому, що без розуміння того, якою має бути провідна верства, або краще – провідні люди певної нації чи суспільства взагалі неможливо чітко уявити обличчя самого суспільства та окреслити перспективи його розвитку.

Одна з основних еліт – політико-управлінська еліта, тобто її представники є посадовцями, особами, які виконують управлінські функції на різних щаблях влади в різних організаціях. У сучасному світі будь-який процес неможливий без жодного контролю чи управління, а результати проєктів, нововведень залежать від компетентної роботи керуючих.

Перспективним при створенні нової моделі політико-управлінської еліти в Україні є вдосконалення системи управлінських послуг. На думку дослідників Центру політико-правових реформ, управлінські послуги повинні бути класифіковані й упорядковані.

Проте з розвитком суспільства, трансформація управлінської еліти необхідний крок для ефективного впровадження реформ і модернізації радянського порядку в державі, яка стала на шлях демократизації та європейської інтеграції. Це зумовлює жорсткі вимоги до національної політико-управлінської еліти. На думку М. Пірена, це перш за все висока професійна компетентність, грамотність і об'єктивність в оцінці ефективності управлінських рішень, прогнозування наслідків виконання, вміння призначати компетентних виконавців, які зможуть розв'язати проблеми, володіння сферою інформаційних технологій задля зв'язку з громадкістю,

можливістю реагувати на будь-які звернення, підтримувати атмосферу взаємодії усіх структур влади.

Як відзначає професор А. Соловійов, демократія як спосіб організації влади вже не здатна утримати під контролем нові механізми владної конкуренції, ще складніше управляти цими процесами. Ефективність політичної системи державного управління безпосередньо залежить від здатності створювати щільні інформаційні потоки та контролювати їх. Підтримує дану позицію й український дослідник А. Воронько, який вважає, що вміння аналізувати інформацію та на її основі готувати документи, працювати з ними, організовувати їх використання значною мірою відображає професійний рівень державного службовця, кожного управлінця. Інакше, в умовах інформаційного суспільства й трансформації, еліта діятиме ефективніше тільки при вмінні користуватися різноманітними ресурсами й діяти нестандартними методами. Це сприятиме вихованню самоконтролю, що є навіть дієвішим методом контролю, ніж суспільний контроль.

Крім вищевказаних вимог, можна підкреслити патріотизм, чесність, добросовісність, скромність в особистому житті як обов'язкові моральні вимоги, що підкріплюють довіру народу.

Україна на сьогоднішній день проводить активне реформування усіх елементів соціальної сфери та підтверджує зовнішньополітичне спрямування - прагнення ввійти до складу Європейського Союзу. Послідовно виконуючи усі приписи необхідні для вступу, почалась безальтернативна модернізація державного управління. За прикладом наших сусідів ми намагаємось децентралізувати владу, зміцнити місцеве управління. Зараз відбувається зосередження більших повноважень найближчим до людей рівням публічної влади.

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування в першу чергу опирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає проведення кардинальних змін і системних реформ, децентралізацію влади – тобто передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. В основу цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найкращі світові стандарти суспільних відносин у цій сфері.

Необхідність докорінної зміни системи влади та її територіальної основи на всіх рівнях, здійснення реальних кроків до стимулювання розвитку країни, надання гідної відповіді на сучасні виклики потребувало законодавчого забезпечення. У науковій літературі виділяють різні види та форми здійснення децентралізації влади. Зокрема, за суб'єктами та сферами впливу виділяють три основні її види:

- територіальну (створення органів публічної адміністрації, які здійснюватимуть урядування в адміністративно-територіальних одиницях самостійно і незалежно від органів державної влади, перебуваючи поза їх ієрархічною системою та підпорядкуванням, тобто органів місцевого та регіонального самоврядування);

- функціональну (визнання самостійних і незалежних спеціалізованих організацій суб'єктами владних повноважень із делегуванням їм права здійснювати певний обсяг завдань публічного характеру);

- предметну (професійне самоврядування як система управлінських взаємовідносин між усіма представниками певної професії, що реалізується визначеною законом представницькою організацією, яка перебуває під наглядом органів державної влади).

Впродовж всього закону ми простежуємо так зване набуття більших владних повноважень у представників органів найближчої ланки до громадянина. Органи місцевого самоврядування утворюватимуться на таких рівнях адміністративно-територіального устрою: громада (сільська, селищна, міська рада), райони в місті Києві, район, регіон (область, Автономна Республіка Крим,) міста Київ та Севастополь.

У громадах органами місцевого самоврядування буде обрано ради громад (сільські, селищні, міські ради, відповідно до статусу поселення – центру громади), утворено їх виконавчі органи, обрано голову громади (сільського, селищного, міського голову).

У поселеннях, що входять до складу громади (сільської, селищної, міської ради) і не є її адміністративним центром, обиратиметься староста села та може утворюватися орган

самоорганізації населення.

У містах можуть створюватись органи самоорганізації населення, а для міст з районним поділом - відокремлені підрозділи виконавчого органу ради громади.

Проаналізувавши вище сказане ми розуміємо, що перелічені посадовці тепер стануть не найнижчою ланкою вертикалі влади, а повноправним її елементом, адже зі збільшенням їх повноважень зростають і права, а також роль у здійсненні управління. Фактично вони набувають певну автономію у вирішенні управлінських питань на території громади.

В умовах прискореної урбанізації українського суспільства роль політико-управлінської еліти як важливого інструмента динамічного розвитку суспільства саме й полягає в забезпеченні ефективності соціальних, економічних, технологічних, соціально-психологічних процесів, які відбуваються в суспільстві, у тому, щоб модернізувати систему державного управління, подолати інерцію, усталені стереотипи мислення, що сприятиме досягненню позитивного результату.

Перш за все при проведенні децентралізації, управлінська еліта стане представником своєї територіальної одиниці, а на її території еліт буде представляти Україну, виконуючи державну службу та зосереджуючи політичну владу у своїх руках.

По-друге, управлінська еліта перебирає на себе у випадку місцевого самоврядування і питання розподілу бюджету і розрахунку повного самозабезпечення в перспективі. Тобто локально буде вирішувати проблеми громади(міста).

По-третє, головна мета децентралізації полягала в зосередженні влади на місцях її здійснення. Посадовці, так званого «нового зразка», які будуть виконувати управлінську функцію у демократичному суспільстві, вони повинні, відповідаючи усім вимогам, стати зразком виконання своїх управлінських завдань без корупції, будь-якої недоброчесної поведінки.

По-четверте, управлінська еліта легітимна, постійно підтримується авторитетом лідера, що може надати необхідні у стабільному суспільстві позиції – референтної групи, взірця суспільної поведінки, морально-психологічного мобілізатора та провідника мас.

Окрім усього сказаного управлінська еліта бере на себе відповідальність за дотримання законів і тимчасове виконання усіх вимог вищої державної влади та зберігання громадського спокою. Для соціально-політичної відповідальності управлінської еліти велике значення має вибір як основа дії, від якого залежить розвиток елітної особистості. Моральний вибір і відповідальність є проявом свободи в тому випадку, коли служать суспільному прогресу, резонній політичній та управлінській стратегії.

Е. Фромм підкреслює необхідність відповідальності будь-якої особистості за власне існування. За Е. Фроммом, відповідальність співвідноситься з такими гуманістичними цінностями, як турбота, повага, професія, любов, свобода. Він розрізняє поняття “відповідальність” і “обов’язок”, проводячи паралель з авторитарною та гуманістичною совістю.

Висновки.

Управлінська еліта відіграє важливу роль у ефективному проведенні децентралізації влади, адже її представники і є посадовцями що будуть забезпечувати компетентний контроль та локальне управління, доцільне виконання усіх законів у майбутньому. На етапі становлення децентралізації саме вони забезпечують зв’язок з населенням, а в перспективі – на них будуватиметься Україна безкорупційна демократична соціальна держава.

Список використаних джерел:

1. Відповідь на історичний виклик зобов’язана сформувані еліта : з виступу Голови Верховної Ради України, віце-президента НАНУ В. Литвина на заг. зборах НАН України 15 квітня 2009 р. // Голос України. – 2009, 18 квітня.
2. . Крюков О. Про визначення поняття політико-управлінська еліта / О. Крюков // Вісник НАДУ. – 2005. – № 1. – С. 374–378.
3. Гурик, М. І. Українська політична еліта: історичний огляд і перспективи розвитку // Інтелігенція і влада. – Одеса : Астропринт, 2006. – С. 67-73.

4. Гончарук, Т. В. Філософські проблеми державного управління [Текст] : навч. посіб. / Т. В. Гончарук, М. І. Гурик, М. Л. Шумка ; відп. за вип. Т. В. Гончарук. – Тернопіль : Економічна думка, 2015. – 216 с.
5. Гурик, М. І. Концепція еліти В. Липинського: аналіз і перспективи / М. І. Гурик // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Культурологія», Острог, 2010.– С.121-126.
6. Гурик, М. І., Шумка, М. Л. «Каста луччих людей» у соціально-філософському вченні Дмитра Донцова / М. І. Гурик, М. Л. Шумка // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філософія».– Вип.8.– Острог, 2011.– С.36-46.
7. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні/схв. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квіт. 2014 р. № 333-р.
8. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації: наук. доп./редкол.: Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, В. В. Толкованов та ін.; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка. Київ: НАДУ, 2014. 128 с.
9. Пухтинський М., Власенко О. Система управління на регіональному та місцевому рівнях потребує змін. Яких саме?//Теоретичний і громадсько-політичний журнал/ВР України. 2006. № 22.С. 24–35.
10. Крюков О. Розвиток політико-управлінських еліт у посткомуністичному просторі / О. Крюков // Вісник НАДУ. – 2005. – № 4. – С. 353–358.
11. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015
12. Формування й оновлення політико-управлінської еліти в сучасній Україні : зб. наук. пр. / за заг. ред. М. І. Пірен. – К. : Вид-во НАДУ, 2005. – 204 с.
13. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. та ін.]; Центр політико-правових реформ. – К., Москаленко О. М., 2012. – 212 с.